

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه عالی دفاع ملی

ژئوپلیتیک دفاعی

ایران و عربستان

محمدرضا آملی

سرشناسه: کمالی، محمدرضا، ۱۳۴۶.

عنوان و نام پدیدآور: ژئوپلیتیک دفاعی ایران و عربستان / محمدرضا کمالی.

مشخصات ناشر: تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی، انتشارات، ۱۳۹۶.

ویراستاری علمی و ادبی: معاونت پژوهش و تولید علم دانشگاه.

مشخصات ظاهری: ۲۳۴ ص.

شابک: ۶-۶۲-۷۲۵۶-۶۰۰-۹۷۸ — قیمت: ۱۶۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

شناسه افزوده: دا، نگاه اطلاعات و امنیت ملی، معاونت پژوهش و تولید علم - دانشگاه عالی دفاع ملی، انتشارات.

رده‌بندی کنگره: ۳۹۰/۳۱۹/ک

رده‌بندی دیویی: ۳۲۰/۱۲۰۹۵

شماره کتاب‌شناسی: ۴۳۰۱۱

شناسنامه

اثر: ژئوپلیتیک دفاعی ایران و عربستان

تألیف: محمدرضا کمالی

ویراستاری علمی و ادبی: معاونت پژوهش و تولید علم دانشگاه

صفحه‌آراء و طراح جلد: مجید کاظمی

بهاء: ۱۶۰۰۰۰ ریال

نوبت و سال چاپ: نوبت اول - ۱۳۹۶

شابک: ۶-۶۲-۷۲۵۶-۶۰۰-۹۷۸

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

ناشر: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

نشانی: تهران، ضلع شمالی بزرگراه شهید بابایی، بعد از اتوبان هنگام، دانشگاه عالی دفاع ملی

تلفن: ۲۲۹۷۰۳۴۳ دورنگار: ۲۲۹۷۰۳۲۷ آدرس پست الکترونیکی: info@sndu.ac.ir

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای دانشگاه عالی دفاع ملی محفوظ است

«فهرست مطالب»

۱۵	مقدمه
۱۹	فصل اول
۱۹	مفاهیم و مبانی نظری ژئوپلیتیک
۱۹	۱- ژئوپلیتیک
۲۰	۲- تعاریف موجود درباره ژئوپلیتیک
۲۱	وزن ژئوپلیتیکی
۲۱	منطقه ژئواستراتژیکی
۲۲	قلمرو ژئوپلیتیکی
۲۲	سلسله مراتب ژئوپلیتیکی
۲۲	تعلق ژئوپلیتیکی
۲۲	استراتژی ژئوپلیتیکی
۲۳	انزوای ژئوپلیتیکی
۲۳	بحران ژئوپلیتیکی
۲۴	۳- نظریه فضای حیاتی
۲۵	۴- نظریه ژئوپلیتیکی محور جغرافیایی تاریخ
۲۷	۵- نظریه ژئوپلیتیکی سرزمین‌های حاشیه‌ای
۲۸	۶- نظریه سیستم ژئوپلیتیکی جهان
۳۱	۷. ۱ نظریه ژئوپلیتیکی جهان تک قطبی - چندقطبی
۳۴	۸- نظریه توازن قوا
۳۶	۹- ژئوپلیتیک جهان اسلام
۳۹	فصل دوم
۳۹	عوامل ژئوپلیتیک
۳۹	۱- عوامل طبیعی (فیزیکی)
۳۹	موقعیت جغرافیایی
۳۹	موقعیت راهبردی و شکل‌های مختلف آن
۴۱	فضا و تقسیمات آن

۴۲	 وسعت خاک
۴۲	 شکل کشور
۴۳	 وضع توپوگرافی
۴۵	 وضع آب و هوا (اقلیم)
۴۶	۲- عوامل انسانی
۴۷	۳- عوامل اقتصادی
۴۸	۴- عوامل سیاسی و اجتماعی داخلی
۴۸	۵- عوامل سیاسی بین‌المللی
۴۹	۶- عوامل نظامی
۴۹	 قدرت نظامی و کیفیت نیروهای مسلح
۵۰	 تأسیسات و صنایع نامی
۵۰	۷- نحوه انتخاب عوامل ژئوپلیتیکی
۵۴	۸- رابطه بین راهبرد دفاعی و عوامل ژئوپلیتیکی
۵۵	۹- فرآیند تدوین راهبرد دفاعی
۵۹	 فصل سوم
۵۹	 اصول و راهبردهای روابط بین‌الملل
۵۹	 تعریف و تئوری‌های مهم روابط بین‌الملل
۵۹	 الف- نظریه‌های همکاری و همگرایی
۶۰	 (۱) وابستگی متقابل
۶۱	 (۲) ارتباطات
۶۲	 (۳) کارکردگرایی و همکاری بین‌المللی
۶۳	 ب- نظریه‌های منازعه و کشمکش بین دولت‌ها
۶۳	 (۱) رقابت
۶۴	 (۲) تنش
۶۴	 (۳) بحران
۶۴	 (۴) منازعه
۶۷	 فصل چهارم
۶۷	 محیط‌شناسی ژئوپلیتیکی عربستان سعودی
۶۷	 ۱- عوامل طبیعی (فیزیکی) عربستان

- وضعیت توپوگرافی ناهمواری‌های کشور عربستان ۶۷
- آب و هوا ۶۹
- رودخانه‌ها ۶۹
- موقعیت ژئوپلیتیکی و اهمیت عربستان ۷۰
- وضعیت مرزهای عربستان ۷۳
- اختلافات مرزی عربستان سعودی با کشورهای همسایه ۷۳
- الف) قطر ۷۴
- ب) کریت ۷۴
- ج) یمن ۷۶
- د) بحرین ۷۶
- هـ) مرزهای ایران و عربستان ۷۷
- ۲- عوامل اقتصادی کشور عربستان سعودی ۷۹
- میزان ذخایر ارزی عربستان سعودی ۸۲
- صنعت نفت عربستان سعودی ۸۳
- صنعت گاز ۸۴
- معادن ۸۵
- واردات و صادرات ۸۶
- صنایع مهم ۸۷
- مراکز مهم اقتصادی ۸۸
- شبکه‌های ارتباطی زمینی، هوایی و دریایی ۸۹
- سرمایه‌گذاری خارجی در اقتصاد عربستان ۹۰
- عضویت عربستان در سازمان‌های اقتصادی ۹۱
- بحران آب در کشور عربستان سعودی ۹۲
- منبع: (وحیدی، ۱۳۹۵، ۴۳) ۹۳
- ۳- عوامل سیاسی داخلی کشور عربستان سعودی (بررسی رژیم سیاسی) ۹۳
- بررسی نقش و جایگاه قوا در اداره کشور ۹۵
- الف) قوه مجریه ۹۵
- ب) قوه قضائیه ۹۶
- ج) قوه مقننه ۹۶

۹۶	پیشینه قانون اساسی
۹۶	مجلس شورای مشورتی
۹۷	۴- جریان‌های دینی موجود در عربستان
۹۷	الف) سنتی‌ها
۹۷	ب) سلفی‌ها
۹۸	ج) جریان دینی غیر وهابی
۹۸	د) شیاز
۹۸	گروه‌های مخالف رژیم عربستان سعودی
۹۹	عوامل سیاست خارجی عربستان سعودی
۹۹	الف) سوریه
۱۰۰	ب) بحرین
۱۰۱	ج) عراق
۱۰۲	د) قطر
۱۰۳	ه) یمن
۱۰۴	و) عمان
۱۰۵	ز) افغانستان
۱۰۵	ح) پاکستان
۱۰۷	ط) فلسطین و رژیم اشغالگر قدس
۱۰۹	ی) لبنان
۱۱۰	ک) چین
۱۱۱	ل) روسیه
۱۱۲	م) آمریکا
۱۱۳	عربستان و جمهوری اسلامی ایران
۱۱۶	عضویت عربستان در سازمان‌های بین‌المللی
۱۱۶	الف) شورای همکاری خلیج فارس
۱۱۸	ب) سازمان اجلاس اسلامی
۱۱۹	ج) اتحادیه عرب
۱۲۰	مسئله هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران و رفتار عربستان در قبال آن
۱۲۱	۵- عوامل نظامی عربستان سعودی

۱۲۳	نیروی زمینی.....
۱۲۳	تجهیزات نیروی زمینی.....
۱۲۴	نیروی موشکی عربستان سعودی.....
۱۲۵	نیروی هوایی.....
۱۲۵	استعداد و ترکیب نیروی هوایی.....
۱۲۷	تجهیزات عمده نیروی هوایی.....
۱۲۸	نیروی دریایی.....
۱۲۸	استعداد.....
۱۲۹	ابزار و تجهیزات نیروی دریایی.....
۱۲۹	پدافند هوایی.....
۱۳۰	تجهیزات پدافند هوایی عربستان.....
۱۳۰	الف) سامانه‌های موشکی.....
۱۳۰	ب) سامانه‌های راداری.....
۱۳۱	وزارت گارد ملی عربستان.....
۱۳۱	تجهیزات گارد ملی عربستان.....
۱۳۲	سازمان‌های اطلاعاتی عربستان.....
۱۳۳	سازمان کل اطلاعات.....
۱۳۳	سازمان اطلاعات و امنیت نیروهای مسلح عربستان.....
۱۳۴	رزمایش‌ها.....
۱۳۶	وضعیت دفاعی، نظامی عربستان از دیدگاه اقتصادی.....
۱۳۸	صنعت دفاعی عربستان.....
۱۴۰	پایگاه و نیروهای فرا منطقه‌ای (آمریکا) در عربستان سعودی.....
۱۴۳	۶- عوامل انسانی عربستان.....
۱۴۳	جمعیت.....
۱۴۴	انسجام اجتماعی، فرهنگی و سیاسی عربستان.....
۱۴۶	شیعیان، هویت ملی و تجانس اجتماعی.....
۱۴۹	ملی‌گرایی سعودی- وهابی.....
۱۵۰	نقش نوگرایی (مدرنیزاسیون).....
۱۵۰	وهابیت.....

۱۵۱	 عقاید سلفیه و سلفی‌گری
۱۵۳	 نقش سلفی‌گری در پیدایش گروه‌های تروریستی
۱۵۴	 نقش قومیت در میان اعراب
۱۵۴	 جایگاه زنان و نقش آنان در اجتماع
۱۵۵	 الف- عوامل انسانی کشور عربستان
۱۵۵	 ب- عوامل طبیعی کشور عربستان
۱۵۶	 ج- عوامل نظامی کشور عربستان
۱۵۶	 د- عوامل سیاست خارجی کشور عربستان
۱۵۶	 هـ- عوامل سیاسی داخلی کشور عربستان
۱۵۷	 ط- عوامل اقتصادی کشور عربستان
۱۵۹	 فصل پنجم
۱۵۹	 شناخت محیط ژئوپلیتیک ایران
۱۵۹	 ۱- عوامل طبیعی (فیزیکی) ایران
۱۶۰	 وسعت و شکل سرزمین کشور ایران
۱۶۱	 عوارض و برجستگی‌های کشور ایران
۱۶۲	 آب و هوای ایران
۱۶۴	 ۲- عوامل اقتصادی ایران
۱۶۵	 نرخ رشد اقتصادی ایران
۱۶۵	 صادرات و واردات ایران
۱۶۵	 نرخ بیکاری ایران
۱۶۵	 شبکه‌های ارتباطی و خطوط انتقال کالا و انرژی ایران
۱۶۷	 انرژی ایران
۱۶۸	 منابع معدنی ایران
۱۶۸	 منابع آب ایران
۱۶۹	 ۳- عوامل سیاسی داخلی کشور ایران
۱۶۹	 ساختار و نظام سیاسی حکومت
۱۷۱	 احزاب و گروه‌های سیاسی ایران
۱۷۱	 هویت ملی و سابقه تاریخی ملت ایران
۱۷۳	 انسجام اجتماعی، فرهنگی و سیاسی ملت ایران

۱۷۳	 اقلیت‌های قومی - مذهبی متجانس و نامتجانس ایران
۱۷۵	 ۴- عوامل سیاست خارجی ایران
۱۷۵	 سیاست خارجی ایران
۱۷۸	 عضویت و نفوذ ایران در اتحادیه‌های سیاسی دفاعی منطقه‌ای و بین‌المللی
۱۷۸	 قرار داشتن ایران در کانون توجهات ژئوپلیتیکی قدرت‌های بین‌المللی
۱۷۹	 ویژگی‌ها ژئوپلیتیک ایران
۱۸۰	 موقعیت ژئوپلیتیکی ایران
۱۸۱	 موقعیت ابرمدی و ژئواستراتژیک ایران
۱۸۱	 جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت
۱۸۲	 جمهوری اسلامی ایران و بیداری اسلامی
۱۸۴	 حج ابراهیمی، محمدی و احیای فرهنگ برائت از مشرکان
۱۸۵	 ۵- عوامل نظامی ایران
۱۸۵	 ساختار نیروهای نظامی ایران
۱۸۶	 کیفیت و کمیت منابع نیروی انسانی، نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران
۱۸۷	 روند تغییرات در سطح فناوری دفاعی کشور
۱۸۷	 برخورداری از فناوری پیشرفته دفاعی - دفاعی داخلی ایران
۱۸۹	 معاهدات نظامی و پیوند استراتژیک دفاعی امنیتی کشور ایران با قدرت‌های بزرگ
۱۹۰	 ۶- عوامل انسانی ایران
۱۹۰	 ویژگی‌های کمی و کیفی جمعیت ایران
۱۹۲	 ۷- بررسی وضعیت استان‌های ساحلی ایران در مجاورت با خلیج فارس
۱۹۲	 استان بوشهر
۱۹۴	 استان هرمزگان
۱۹۶	 استان خوزستان
۱۹۸	 اقوام عرب خوزستان
۲۰۰	 الف- عوامل انسانی کشور ایران
۲۰۰	 ب- عوامل طبیعی کشور ایران
۲۰۰	 ج: عوامل نظامی کشور ایران
۲۰۱	 د: عوامل سیاست خارجی کشور ایران
۲۰۱	 ه: عوامل سیاست داخلی کشور ایران

۲۰۱	ط: عوامل اقتصادی کشور ایران
۲۰۳	فصل ششم
۲۰۳	شناخت محیط ژئوپلیتیک منطقه آسیای جنوب غربی، خلیج فارس
۲۰۳	۱- ژئوپلیتیک آسیای جنوب غربی
۲۰۴	بسترهای راهبردی و ژئوپلیتیکی آسیای جنوب غربی
۲۰۴	الف) سیاسی
۲۰۵	ب) اقتصادی
۲۰۷	ج) فرهنگی
۲۰۸	د) نظامی
۲۰۹	۲- ژئوپلیتیک خلیج فارس
۲۱۲	الف) بندرها
۲۱۲	ب) جزایر
۲۱۲	پ) خورها
۲۱۳	الف) بندرها
۲۱۳	ب) معابر
۲۱۴	۳- ژئوپلیتیک تنگه هرمز
۲۱۷	۴- ژئوپلیتیک دریای سرخ
۲۱۹	منابع و مآخذ
۲۱۹	۱) اسناد بالادستی
۲۱۹	۲) کتب
۲۳۰	۳) رساله‌ها
۲۳۰	۴) مقالات
۲۳۲	۵) منابع خارجی
۲۳۲	الف- عربی
۲۳۲	ب- انگلیسی
۲۳۳	۶) سایت‌ها

«... امید آن است که دولت‌های اسلامی و به‌خصوص دولت عربستان سعودی که در مرکز سیاست اسلامی واقع است، با ما هم‌صدا و هم‌فکر شوند و هر یک در کشورهای خود شیرینی حمایت بی‌دریغ ملت‌ها را بچشند و همچون دولت مردمی ایران از این نعمت بزرگ الهی بهره‌مند شوند و به‌حکم قرآن مجید با ملت‌ها و دولت‌های اسلامی به رحمت و اخوت و با کفار و غارتگران بین‌المللی به‌شدت و قدرت عمل نمایند.»

(حضرت امام خمینی رحمته‌الله، ۱۸ مهرماه ۱۳۶۰)

مقدمه

ایران و عربستان به‌عنوان دو کشور مهم در منطقه آسیای جنوب‌غربی هستند و به جهات مختلف می‌توان گفت عربستان یکی از مهم‌ترین همسایگان ایران است. کشور عربستان به علت ویژگی‌های منحصر به فردی که یک کشور از لحاظ جود کعبه در این کشور است، از وضعیتی ممتاز در جهان اسلام برخوردار است. کعبه بنا به نص صریح قرآن کریم که می‌فرماید: «وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا ۚ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ۖ وَآذِنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ ۚ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ۚ»، نقطه اتصال همه مسلمانان با یکدیگر است و این مهم موقعیت راهبردی برجسته عربستان را آشکار می‌نماید.

مناسبات میان ایران و عربستان سعودی تاریخی طولانی و پیاپی دارد. در یک بررسی اجمالی از پیشینه روابط سیاسی ایران با عربستان سعودی می‌توان نوشتارهای متعددی را در روابط دو کشور دریافت. در گذشته ایران و عربستان به‌عنوان دو کشور مهم منطقه خلیج فارس و آسیای جنوب‌غربی با وجود داشتن اختلاف‌های گوناگون که می‌توانست زمینه‌ساز تنش‌های گسترده

۱- و چون برای ابراهیم جای خانه را معین کردیم [بدو گفتیم] چیزی را با من شریک مگردان و خانه‌ام را برای طواف کنندگان و قیام‌کنندگان و رکوع‌کنندگان [و] سجده‌کنندگان پاکیزه دار (حج، ۲۶، مکارم شیرازی، ۱۳۹۲، ۳۳۵)

۲- و در میان مردم برای حج بانگ برآور تا پیاده و [سوار] بر هر شتر لاغری که از هر راه دوری می‌آیند به‌سوی تو روی‌آورند (حج، ۲۷، مکارم شیرازی، ۱۳۹۲، ۳۳۵)

میان آن‌ها باشد، ناگزیر به دوستی شدند و به دو متحد اصلی و راهبردی تبدیل گردیدند. این امر ناشی از الزام‌های سیاسی-امنیتی غرب و ایالات متحده از یک‌سو و تهدیدهای کمونیسم و پان‌عربیسم از سوی دیگر بود که با کمرنگ کردن عوامل تنش‌زایی و واگرایی در روابط دو کشور، آن‌ها را به همکاری‌های سیاسی-امنیتی در جهت تأمین نظم منطقه سوق داد (احمدی، ۱۳۸۶، ۲۴۱). دو کشور بانفوذ ایالات متحده با تأکید بر هدف مشترک، به یکسری ترتیبات امنیتی و نظامی متعهد شده و نقش مکمل یکدیگر را پذیرفته بودند. (کستینر، ۲۰۰۹، ۳۸)^۱

با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، منطقه شاهد رویارویی دو کشور مهم مقابل یکدیگر شد. ایران (ایرانی-شیعه) و اسرائیل (یهودی-عبری) در مقابل عربستان متحد آمریکا در منطقه قرار گرفت و در کنار سایر عوامل واگرایی همچون حمایت عربستان از عراق در جنگ تحمیلی، کشتار حجاج ایرانی در سال ۱۳۶۶ و تلاش برای توسعه نفوذ در خلیج فارس موجب شد تا دو کشور بار دیگر به روابط تنش‌زا بازگردند (ازغندی، ۱۳۹۰، ۲۲۸). در دهه دوم انقلاب، جمهوری اسلامی ایران با توجه به منافع ملی و ترتیبات منطقه‌ای سیاست عادی‌سازی روابط را در دستور کار خود قرارداد. این تغییر رویکرد از جمله با حمایت از حاکمیت کویت در جنگ با عراق، تلاش برای وحدت با اعراب میانه‌رو و به وجود آوردن فضای هم‌زیستی با دیگران بالأخص همکاری با کشورهای همسایه همراه شد (ازغندی، ۱۳۸۱، ۱۰۱). در سال ۱۳۷۶ پادشاه عربستان از کشورهای عرب خلیج فارس خواست تا به بهبود رابطه با ایران بپردازند که در همین راستا دو کشور نسبت به امضاء توافقنامه امنیتی اقدام نمودند. (حیدریان، ۲۰۱۰، ۴۷)^۲

این روابط با توجه به عوامل منطقه‌ای و مسائل مختلفی از جمله عراق، لبنان، جنگ ۳۳ روزه، حمله رژیم صهیونیستی به غزه، اوپک و سیاست‌های نفتی، روند صلح اعراب، رژیم صهیونیستی، حج، نقش شیعیان، بحران بحرین و وقایع سوریه تحت‌الشعاع قرار گرفت. ایران و عربستان به‌عنوان دو همسایه مهم و تأثیرگذار دارای راهبردهای کلانی در راستای اهداف مبتنی بر منافع ملی خود هستند که طبعاً این اهداف می‌تواند محورهای همکاری و یا تضاد متقابل را به وجود آورد. هدف نخست هر دو کشور، رشد و توسعه اقتصاد، حفظ تمامیت ارضی و حاکمیت ملی هست که این هدف فی‌نفسه زمینه‌ساز هیچ‌گونه تضاد یا تعارضی نبوده، بلکه می‌تواند زمینه

1- Kostiner, (2009), p.38.

2- Heydarian, (2010), p.47.

همکاری و نزدیکی را فراهم آورد (آقای، ۱۳۸۹، ۷). هدف دوم، ایران را براساس قانون اساسی می‌توان به دو بخش تقسیم کرد. نخست دفاع از مسلمانان (اصل ۱۵۴)^۱ و دیگری تعارض با قدرت‌های سلطه‌جو و رژیم اشغالگر صهیونیستی و غرب به‌خصوص آمریکا (اصل ۱۵۲)^۲.

در مقابل این هدف، عربستان سعودی حمایت از اقلیت‌های مسلمان را به معنی کمک به مسلمانان ندانسته و آن را به‌عنوان خطری که نظام‌های عربی را تهدید می‌کند، انگاشته و دائماً سعی کرده است جنبش‌ها و نهضت‌های جهان عرب را زیر چتر حمایتی خود قرار دهد. کشور عربستان سعودی به‌عنوان یکی از متحدان ایالات متحده آمریکا و کشورهای غربی همواره در راستای سیاست‌های آن‌ها حرکت نموده و این مهم در تمامی رفتارهای آشکار و پنهان این کشور مشهود است. یکی از بارزترین نمونه‌های این همکاری، جنگ آمریکا علیه عراق بود که عربستان به‌عنوان یکی از متحدان آمریکا بستر مناسب را برای این حمله فراهم آورد (آقای، ۱۳۸۹، ۸).

از طرفی شورای حکومتی جمهوری اسلامی ایران بر مبنای مردم‌سالاری دینی، تأثیرات عمیقی را بر بازیگران و ساختارهای مختلف منطقه‌ای و جهانی (به‌ویژه اختلال در هژمونی منطقه‌ای رژیم صهیونیستی، تقویت مذهب و موم و جایگاه انقلاب اسلامی ایران)، روندهای منطقه‌ای و بین‌المللی (تشدید روند قدرت‌یابی جنبش‌های مردمی، تغییر در هندسه قدرت شکل‌گیری گفتمان جدید منطقه‌ای) وضعیت داخلی منطقه‌ای (افزایش ظرفیت‌های نقش‌آفرینی جنبش‌های مردمی، بی‌ثباتی نظام‌های سیاسی ناکارآمد منطقه است که این مهم می‌تواند برای کشورهای دیگر به‌ویژه مسلمانان، یک الگوی حکومتی مطلوب باشد. این نگرش حکومتی به اسلام سیاسی، با نگرش وهابیت موجود در عربستان متفاوت است و این دیدگاه بالطبع در تعارض با یکدیگر قرار می‌گیرند (جمشیدیان، ۱۳۹۲، ۱۲۱).

۱- اصل ۱۵۴: ج. آ. ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می‌داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می‌شناسد، بنابراین در عین خودداری کامل از هرگونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر از مبارزه حق‌طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین هر نقطه از جهان حمایت می‌کند.

۲- سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هرگونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری، حفظ استقلال همه‌جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر در روابط صلح‌آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است.

در سال ۱۳۹۴ تهاجم عربستان سعودی به مردم بی‌گناه یمن آغاز گردید. این اقدام غیراخلاقی و خلاف حقوق بشر هم‌زمان با تغییر حاکمیت در عربستان سعودی شکل گرفت، به‌طوری‌که رویکرد محافظه‌کارانه حاکمان قبلی را به رویکرد تهاجمی تبدیل نمود. در همین جهت به علت حمایت معنوی جمهوری اسلامی ایران از مردم بی‌گناه یمن، چالش‌های بین جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی از ابتدای سال ۱۳۹۴ افزایش یافت و متعاقب آن به علت ضعف مدیریت و بی‌توجهی مسئولین سعودی در حادثه منا و تقابل با جبهه مقاومت در راستای تأمین امنیت رژیم صهیونیستی و اعدام شیخ‌نمر رویکرد عربستان سعودی در مقابل جمهوری اسلامی ایران از حالت تقابل به تخاصم تبدیل گردید (وحیدی، ۱۳۹۵، ۱۱-۱۰).

از آنجایی که عواماً ژئوپلیتیکی هر کشور پایه‌ای برای اتخاذ سیاست‌های مناسب برای تدوین راهبردهای دفاعی است؛ بر همین اساس با توجه به نقش دو کشور و تأثیرشان در منطقه و جهان، آن‌ها همواره در عرصه رقابت با یکدیگر دارای کنش و واکنش‌های مختلفی بوده‌اند. شناخت پی‌آمدهای منتج از عوامل ژئوپلیتیکی و تأثیر آن‌ها بر مؤلفه‌های راهبرد دفاعی، جهت تدوین این راهبردها به‌منظور حفظ و صیقل دادن از قدرت ملی با استفاده از دفاع مؤثر امری اجتناب‌ناپذیر است. به همین جهت نویسنده در تدوین و تألیف کتاب حاضر تحت عنوان «ژئوپلیتیک - ایران و عربستان» تلاش نموده است، عوامل ژئوپلیتیکی مؤثر در تدوین راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی ایران را در قبال کشور عربستان را دربعاد؛ طبیعی، انسانی، اقتصادی، سیاسی داخلی، سیاسی بین‌المللی و نظامی مشخص نماید. مطالب مندرج در این کتاب در قالب شش فصل سازمان‌دهی شده است. در فصل اول به مباحث عمومی ژئوپلیتیک تحت عنوان مفاهیم و مبانی نظری ژئوپلیتیک، فصل دوم به عوامل ژئوپلیتیک، فصل سوم اصول و راهبردهای روابط بین‌الملل، فصل چهارم محیط‌شناسی ژئوپلیتیکی کشور عربستان، فصل پنجم محیط‌شناسی ژئوپلیتیکی کشور ایران و فصل ششم به محیط‌شناسی ژئوپلیتیکی منطقه آسیای جنوب‌غربی و خلیج فارس پرداخته شده است.